

KRONIKA

Koncerti. V razprodani unionski dvorani je pel dne 9. oktobra Marij Šimenc s precej neizbranim sporedom. Podal nam je vrsto bolj ali manj šablonskih samospevov starejšega datuma; ostanek so bile operne arije, ki mu «ležijo». Njegov polno zveneči tenor nam je sicer še vedno dobro došel, ne moremo se pa zadovoljiti s tem, da slišimo leto za letom iste pesmi. In še nekaj! Menda ni takega pomanjkanja koncertnih skladb, da bi operni pevec, ako priredi koncert, moral peti arije. Čudim se le, da je naša publika zadovoljna z vsem. Pri arijah ne pogreša ne orkestra, ne scene, ne dejanja in ne maske; tistih par kretenj, ki jih napravi pevec podzavestno ali pa svest si «teatralnega učinka», nam pač ne more nadomestiti gledališča.

15. oktobra je koncertiral Jan Kubelik. Zopet napolnjena unionska dvorana. Na sporedu Kubelik, Bach, Beethoven, Saint-Saens in Paganini. Kubelik je umetnik in virtuoz ogromnega kalibra, svetovno priznano ime. Zato se mi zdi neumestno zabavljanje, da ima na račun tehnike premalo duše. Hvala bogu, da ni narobe! Kako dovršeno in iz dna duše je zaigral Bachov preludij za solo-gosli, ki je bil obenem najdragocenejša točka večera! In nekateri trde celó, da tudi Bach ni imel dovolj duše! Tudi Beethovnov romanco v F-duru je podal mojstrsko. Ostale točke, dasi po dimenzijah večje, so precej medle koncepcije, osobito trodelni Kubelikov koncert v B-duru. Precej neregularna mešanica romantizma, impresionizma in dvořakizma, — individualizma pa bore malo. Ne glede na šablonsko formo in harmonizacijo celote so nekatera mesta zapuščala dojem direktnega plagiata, n. pr. II. stavek, ki se končuje z začetkom Dvořakove humoreske. Delo je natrpano tehničnih težkoč, ki jih je Kubelik igraje ovladal. Občinstvo je prišlo na svoj račun in Kubelik je moral dodajati.

Domačo noviteto velikega formata je izvajalo zagrebško pevsko društvo «Kolo» pod vodstvom dirigenta Srečka Kumarja. Božidara Širole oratorij o sv. Cirilu in Metodu je celovečerna skladba za a cappella zbor s solisti. Delo so dovolj ocenili ob priliki mednarodnega festivala sodobne glasbe v Frankfurtu. Pred tamošnjim izvajanjem sem imel priliko govoriti z Alojzom Hábo, ki je bil član razsodišča za Frankfurt; ta se je o oratoriju najpohvalneje izrazil. Vsekakor je že ideja, skomponirati celovečerno delo brez orkestra, sama na sebi drzna in vsega upoštevanja vredna. Da samo z grli pevcev ni mogoče doseči bogvekakih zunanjih efektov, je jasno. S temi Širola tudi ni računal, ampak je asketsko-strogo ostal zvest svoji tradicionalni estetiki ter nam ustvaril res reprezentativno obliko. Ako pomislimo, da glasbena literatura celovečernega a cappella dela doslej sploh še ni imela, smemo biti na ta oratorij tembolj ponosni. Izvajanje težavnih partij z 80članskim zborom ter solisti dr. Benkovičem, Križajem, Bettetom in Banovcem je bilo prvovrstno in Širola se ima za uspeh svojega dela v Nemčiji nemalo zahvaliti imenovanim ter sigurni roki dirigenta Kumarja.

Koncert Zdenke Zikove 14. novembra bi bil zaslužil ne le zavoljo vse-skozi izenačenega in krasno šolanega organa pevke, ampak tudi zaradi skrbno sestavljenega programa večje udeležbe. Pevka nas je seznanila z glavnimi arijami iz Puccinijeve «Turandote», v kateri je nastopila pri premieri v pra-

škem Narodnem gledališču z največjim uspehom. Ves ostali program je obsegal koncertne točke: Jozefoviča, Gotovca, Škerjanca, Lajovca, Beethovna, Dvořaka, Křičko, Straussa, Debussyja, Duboisa in de Fallo. Lajovčeva «Kaj bi le gledal» je briljantna koncertna skladba v finem slogu s krasno, neprisiljeno deklamacijo. Ni čuda, da jo je Zikova morala ponoviti. Med ostalimi sta užgala Gotovac in Manuel de Falla. Poslednji je danes vodilni komponist španske moderne; učil se je iz Debussyja ter spretno uporablja novotarije Stravinskoga. Originalen je posebno v ritmu in harmoniji. Zikova je ves težki program izvedla z bravuro ter bila deležna pristrčnega in zasluženega aplavza.

Koncert kvarteta Zikovcev nas je dne 17. novembra seznanil zopet z lepim kosom nove glasbe. Predvsem nas je zavzelo Schulhoffovih pet skladb za kvartet. Schulhoff je silen ritmik in elementaren v iznajdbi novih kvartetnih zvokov. On ume idealno uporabljati tradicionalne in tudi jazzove ritme, ne da bi pri tem trpela umetniška kvaliteta skladb. Kot eden prvih evropskih pianistov, silno zaposlen izven Prage, najde vendarle dovolj časa, da se udeležuje tudi kot komponist ter kot idealen interpret in propagator četrttonske glasbe. V glavnem komponira za komorno zasedbo ter ima dva kvarteta, duo za violino in violoncello, trio za flavto, violo in kontrabas, balet Ogelala, scenično glasbo k «Zlahtnemu meščanu» in več klavirskih cikličnih skladb najtežjega kova. Za njim je imel naš Škerjanec nekoliko težko stališče. Njegova «Sonatina da camera» sestoji iz dveh stavkov, ki presenečata s prijetno romantično melodiko; harmonsko in arhitektonsko se drži Škerjanec impresionističnih vzorov. Pri njem pogrešam dinamike in krepkih gradacij, tudi zavračajo tuptam sekvence potek invencije. Za posamezne instrumente piše Škerjanec precizno ter prav spretno uporablja različne kombinacije kvartetnega zvoka. Kot zadnjo točko so Zikovci zaigrali Sukov kvartet op. 11, delo pristrčne melodike in krasnih harmonij. Na zahtevo publike so dodali še tri manjše skladbe. Koncert je bil dobro obiskan, vendar bi idealni Zikovci zaslužili polno dvorano vsaj v tej meri, kakor n. pr. Šimenc in Kubelik.

Slavko Osterc.

Kolektivna razstava Mihe Maleša in Staneta Cudermana. Ljubljana, Jakopičev paviljon. November 1927. V fantovsko prešernem predgovoru, ki si ga je za razstavni katalog napisal Miha Maleš, pravi sam o sebi, da je kmetavs, da ima sentimentalno srce, da mu oblika poganja povsem iz notranjosti in se vdaja liniji in formi in da je hudičevo zaljubljene nature. Tako slikar sam o sebi. Kaj pa pravijo dela, ki jih je pokazal?

Predvsem je vsakomur očitno, da bi bilo lahko vse razstavljeno blago razdeliti na dve skupini. Na eno, za katero vsaj deloma velja njegova lastna karakterizacija, in na drugo, ki je čisto drugačna. Pri delih prve je opazna skladnost med obliko in zadržajem, dočim ostali produkti kažejo znake notranjega nesoglasja in nemira. Pri teh slednjih forma ne prepričuje, ker je pogostoma enostavno prevzeta od drugih, a brez nujnosti in upravičenosti. Ta slog (ali bolje: ti slogi) ni doživljen ob čutnih dojemanjih, ni absolutno utemeljen, temveč ga je avtor v naboljšem primeru doživel ob tujih delih, ne ob njegovem izvoru samem. Zato so te slogovne posebnosti, ki so morda prvotno pomenile nekomu končno dognanje in neizogibni rezultat, njemu le šablona in prazna formalnost. Novost in bizarnost često premagata lastno spoznanje. Zato zadobe mnoga dela, ker ostanejo nerazumljiva, celo groteskne in skoro nehotene humoristične poteze.

Čisto drug svet so tisti listi, kjer se Maleš kaže takega, kakršen je v resnici in kakršnega se je pokazal v predgovoru. Tam je res v prvotnem po-